

ἀλλαχοῦ κεῖται ὁ Βρύας καὶ ἀλλαχοῦ τὸ ἐμπόριον τοῦ Σατύρου, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ Θεοφάνους λέγοντος: «Παραδραμὼν τὴν Βιθυνίαν καὶ ἀντικρυς περάσας εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα προσώρηνσεν μετ' οὐ πολὺ δὲ κατέλαβε καὶ Ἰζὲδ μετὰ ἐτέρου στόλου... προσώρηνσεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ Βρύαν καὶ ἔως Καρταλιμένοσι¹».

Περὶ δὲ τῆς γνώμης ἄλλων ἑταίρων, καθ' ἣν οἱ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς λουτήρες εἶναι τὰ παρ' ἡμῖν σήμερον ἀγιάσματα καὶ ὅτι ἕκαστος ναὸς εἶχε καὶ λουτήρα, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Πορφυρογέννητος, καίπερ ἑκατοντάδος ναῶν μνημονεύων, μόνον τρεῖς λουτήρας, τὸν τῆς Πηγῆς, τὸν τοῦ Μωκίου καὶ τὸν τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἐν λουμα, τὸ τῶν Βλαχερνῶν ἀναφέρει καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ εἰς μόνον τὸ λουμα ἀποδίδωσι τὴν ὀνομασίαν «ἀγίασμα», καίτοι καὶ τὸ λουμα τοῦτο παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφῆως οὐχὶ ὡς ἀγίασμα κατὰ τὴν σημασίαν, ἣν ἀποδίδομεν σήμερον εἰς τὰ ἀγιάσματα, ἀλλ' ὡς κολυμβήθρα τοῦ Σηλωάμ².

Καταλήγων, παρατηρῶ ὅτι ἐάν ποὺ πλησίον τῶν σμυρναίων ἀγιασμάτων ἀνευρίσκονται ἐρείπια καὶ παρ' αὐτοῖς εἰκόνες, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὰς εἰκόνας ὡς αἰτίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς αἰτιατά, ἵτοι αἱ εἰκόνες δὲν προέρχονται ἐκ ναοῦ ἢ μονῆς ὑπάρχοντός ποτε, ἀλλ' ὅτι μείναι ἐκεῖ ἕνεκα διαφόρων αἰτίων παρέσχον ἀφορμὴν ὅπως ἀποκληθῶσιν αἱ παρακείμεναι πηγαὶ ὕδατος ἀγίασμα καὶ τὰ παρακείμενα ἐρείπια ναὸς τοῦ ἐξεικονιζομένου ἁγίου. Φυσικώτερον λοιπὸν εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα εἶναι ἐρείπια ἀπλοῦ οἰκήματος, αἱ δὲ ἀνακαλυπτόμεναι εἰκόνες προέρχονται ἐκ τῶν εἰκόνων τῶν κατοικησάντων ποτὲ τὸ οἶκημα τοῦτο εὐλαβῶν χριστιανῶν, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον δὲν δυνάμεθα νὰ προσαγάγωμεν μαρτυρίαν περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ἐρειπίων, βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν ἀφηγήσεων τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων.

Τὴν γνώμην μου ταύτην, ἣν ἀσπάζεται καὶ ὁ ἐντριβὴς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρίτιμος φίλος κ. Μ. Γεδεών, ὑποστηρίζουσι καὶ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Σκ. Βυζαντίου, ἀποκαλοῦντος τὸ παρὰ τὸ Ἰντζιλλῆ ἡρόδι ἀγίασμα τοῦ Σωτήρος ὡς ἀπόροισιν τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ὕδατων³ καὶ τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Grelot, ὅστις, περιηγηθεὶς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τρεῖς λαλῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγιάσματος τοῦ Σωτήρος, ἀναφέρει, ἐν μεταφράσει, τὰ ἐπόμενα: «Παρὰ δὲ τὰ Ἀνάκτορα ὑπάρχει πηγὴ, πρὸς ἣν οἱ ὁρθόδοξοι δεικνύουσι μεγάλην εὐλάβειαν καὶ ὅπου μεταβαίνουσι καθ' ἅπαν μὲν τὸ ἔτος, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως. Μεταβαίνουσιν εἰς τὴν πηγὴν ταύτην, ἣν καλοῦσιν ἀγίασμα, καὶ ἐκεῖ νιπτόμενοι ἀναφέρουσι τὰ θαύματα τοῦ ἀγιάσματος μετὰ μεγάλης εὐλαβείας. Οἱ ὁρθόδοξοι Γραικοὶ ἔχουσι πολλὰς τοιαύτας θαυματουργοὺς πηγὰς, οὐδεμία δὲσχεδὸν ὑπάρχει πόλιν ἢ κώμην ὅπου δὲν εὐρίσκεται τοιαύτη πηγὴ, ἐάν δὲ εἰς τινὰ πόλιν ἐλλείπει φυσικὴ πηγὴ, οἱ ἱερεῖς ἀνα-

ζητοῦσι φρεὰρ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπως μετατρέπομενον εἰς θαυματουργὸν πηγὴν, ἐπιφέρει εὐάρεστα ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῶν προσερχομένων εὐλαβῶν ἢ ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτῶν»².

I. ΜΗΑΙΟΥΓΛΟΣ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ Paul Bourget*.

Αἱ ὀλίγαι αὗται λέξεις περικλείουσι τὸ ἠθικὸν δράμα, ὅπερ ἐξελίχθη ἐν ἐμοί,—δράμα μυστηριώδες, τοῦ ὁποῦ ὁ κόσμος εἶδε καὶ κατεδίκασε τὴν λύσιν. Ἡ ἀρχὴ τῆς παραδόξου ταύτης κρίσεως ἀρχεται ἐκ τῆς ἐπιούσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθ' ἣν ἐκτησάμην τὴν βεβαιότητα περὶ τῆς ἀτιμίας τοῦ κ. Ὁδρῦ. Εἴχομεν συγγευματίσει, ὡς τὸ σῆνθες καὶ ἀπῆρχετο τοῦ οἴκου εὐτυχῆς, χαρίεις, θριαμβεύων ὅπως ἀσχοληθῇ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἀγνοῶ διατί παρετήρουν αὐτόν, ἐκ παραθύρου τῆς αἰθούσης μου βλέπούσης εἰς τὴν αὐλήν, εἰσερχόμενον εἰς κλειστήν ἀμαζαν. Ὁ ἵππος ἐπληξέ διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἀμαζα ἀνεχώρησεν. Ἡσθάνθη τότε ὅτι ὁλόκληρος ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρότης τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἦτο ψεῦδος συγχωρούμενον ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ, συνελθούσα εἰς ἐμαυτὴν, ἀνελογίσθην ὅτι τοῦ λοιποῦ καὶ ὁ ἐμὸς βίος ἦτο διὰ παντός ψεῦδος καὶ ἀπῆλθε. Διότι θὰ ἔζων παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ, θὰ συνεμερίζομην τὴν ψευδῆ τιμὴν αὐτοῦ, θὰ ἐπαίζον τὸ πρόσωπον γυναικὸς τοῦ ψευδῆς τιμίου ἐκείνου ἀνθρώπου, χωρὶς οὐδὲν τῶν ὧσιν θὰ ἐπραττον ὅπως ἐκπληρώσω τὸ μυστὸν τοῦτο καθήκον νὰ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰ ὄνειρά μου. Καὶ τοῦτο θὰ παρετείνετο ἐπ' ἀπειρον! Καὶ χωρὶς νὰ καταστῶ ἄξια τῆς καταστάσεως ταύτης! Ἐξήταζον καὶ ἐβασνίζον τὴν τρομερὰν ταύτην ιδέαν καὶ παρετήρησα ὅτι ἤμην ἐκ προκαταβολῆς καταδικασμένη ἀμειλίχτως νὰ παίζω τὴν κωμωδίαν τῶν συζυγικῶν μου καθηκόντων. Ἡ ἀποτόμως ἀποκαλυφθεῖσα αὕτη πραγματικότης, περὶ τῆς ἀνεπανορθώτου δουλείας, κατέληξε κατὰ πρῶτον εἰς ἀπόφασιν νὰ καταστῶ ὅλως ἀπαθής, ἥτις ἦτο βεβαίως καὶ ἡ σωφρονεστέρη. Ὁρκίσθην τότε κατ' ἐμαυτὴν νὰ διέλθω διὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς μοίρας μου, ὡς μοναχὴ διέρχεται τὴν αὐλήν τοῦ μοναστηρίου αὐτῆς, ἥτοι ὅλως ἀδιαφοροῦσα περὶ τῶν πέριξ ἐμοῦ, χωρὶς περὶ οὐδενὸς νὰ φροντίσω τῶν περὶ ἐμὲ καὶ χωρὶς νὰ ἀναμένω τι ἐκ τῆς ἐπαύριον. Οὕτω δὲ σκεπτομένη ἀδιακόπως, ἀναγινώσκουσα καὶ εἰς ἀγαθοεργείας καταγινομένη κατάρθωσα ἐπὶ μακρόν νὰ πραγματοποιήσω τὸ ἰδεῶδες τοῦτο τῆς ἀπό-

1) Τόμ. Α' σελ. 609.

2) Πορφυρογ. Τόμ. Α' σελ. 552—6. Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α' σελ. 181.

2) Relat. nouvel. d'un voyage à C)ple. Paris 1680 σελ. 83.

*) Ἰδε ἀριθ. 12, σελ. 209—210.

τῶν τοῦ κόσμου παραιτήσεως. Ἐνεδύμην μὴ προσέχουσα εἰς τὸν στολισμὸν, ὠμίλουν μὴ ἐξωτερικεύουσα τὴν κυρίαν σκέψιν μου, ἐμειδίωμ ὡς οὐδεμία ρητὶς τοῦ προσώπου μου ν' ἀποκαλύπτῃ τὴν ἐσωτερικὴν μου ἀπελπισίαν. Ἦμην καλογραφαία, φέρουσα πέπλον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἐορτῶν. Ἡ φύσις ὅμως, ἥτις μᾶς ἐπροίκισε διὰ φύσεως ζωηρᾶς καὶ πολυπράχμονος, δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἐξουδετερώσωμεν τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς, ὡς οὐδὲ τοῦ σώματος. Ὅσῃν καὶ κατέβαλλον προσπᾶθειαν νὰ συνέχω ἑμαυτὴν, ὑπῆρχεν ἐν ἐμοὶ τάσις πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ἣν δὲν ἠδυνάμην νὰ καταπνίξω ὁλοσχερῶς καὶ ἥτις κατὰ τινὰς στιγμὰς ἐξωτερικεύετο ζωηρῶς εἰς ἀνυπόφορον ἀπελπισίαν πρὸ τῶν ἐτῶν τῆς νεαρᾶς μου ἡλικίας, τὰ ὅποια παρήρχοντο, παρήρχοντο χωρὶς νὰ μοὶ φέρωσί τι καλὸν καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἐπανόδου, ὡς ὅλαι αἱ φύσει σιγηλοῦ χαρακτῆρος γυναῖκες, ἐπνιγόμεν, προσπαθοῦσα νὰ καταπνίξω τὰ αἰσθήματά μου, ἣ δὲ κρυπτομένη τρικυμία ἐξερρήγνυτο αἰφνης μετὰ μανίας τοσοῦτω μᾶλλον ἰσχυροτέρας ὅσῳ δὲν εὗρισκε διέξοδον πρὸς τὰ ἔξω. Βαθυμῶν καὶ κατ' ὀλίγον ἔμαθον νὰ κρίνω καὶ ἐκτιμῶ καλλίτερον τὰ πράγματα καὶ ἐγίνωσκον, εἴτε ὡς μαντεύσασα αὐτὰ, εἴτε ὡς δεχθεῖσα τὴν ἐκμυστήρευσιν τρίτων, πολλὰ πολλῶν ἀτόμων μυστικᾶ. Ποσάκις κατὰ τινὰ ἐσπερίδα μοὶ συνέβη νὰ παρατηρήσω ἐν τῷ βλέμματι ἢ τῷ μειδιᾶματι γυναικὸς ὁμηλικίου, μεθ' ἧς συνδιελεγόμην, τὰ ἔχον, τὰ τὸσον εὐκόλως ὑπ' ἐμοῦ ἀναγνωρίζόμενα, ἀποκρύπτου εὐδαιμονίας! Εἶδε σήμερον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ, ἐσκειπτομένην, ἄλλοτε πάλιν ὅπισθεν τῆς στυγνῆς λύπης βλεμμάτων τινῶν, ὅπισθεν ἀλγεινῶν ὠχροτήτων ἀποδιδομένων εἰς ψευδεῖς ἡμικρανίας ἐμάντευον καταστροφὴν, ἀπελπισίαν, ἣν πρέπει ν' ἀποσιωπᾷ τις καὶ ἐξ ἧς αἰσθάνεται ὅτι ἀποθνήσκει, — ἡ ὁποία διὰ ποτελεῖ σκληρόν ἀντίτιμον ἐνόχων εὐδαιμόνων στιγμῶν. Κάτι τι ἐν ἐμοὶ διεμαρτύρετο ἀκατανικήτως κατὰ τῆς ὑποκρισίας τῶν γυναικῶν τούτων, δὲν ἠδυνάμην δὲ ποσὺς νὰ ἐννοήσω πῶς ἡ καρδιά αὐτῶν νὰ μὴ αἰμάσῃ ὅταν ἐβλεπον τὸν ἐραστὴν αὐτῶν παρακαθήμενον τῷ συζύγῳ, ὅταν ἐπιστάμῳ ὁ σύζυγος ὠμίλει αὐταῖς εἰς τὸν ἐνικόν, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἰς ὃν ἀνῆκον ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν ὠμίλει αὐταῖς εἰς τὸν πληθυντικόν. Ἐν τούτοις πόσον, πολλὰκις, καίπερ οἰκτείρουσα αὐτὰς ἐπὶ τῷ αἵσχει τούτῳ, ἐζήλευον αὐτάς, διότι ἔζων, διότι ἐδαπάνων τὸν πλοῦτον τῆς καρδίας αὐτῶν ἐτι καὶ διότι ἦσαν δυστυχεῖς — ἐνῶ ἐγὼ παρέβαλλον ἑμαυτὴν κατὰ νοῦν πρὸς πτώμα φέρον ἐνδυμασίαν παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διασημοτέρου ράπτου. Μελαγχολία μὲ κατεκυρίευσεν τότε ἄοριστος καὶ ἀνίατος. Ἡ κοινωνία ἐκείνη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἡσθάνόμην ἑμαυτὴν αἰχμάλωτον, μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἀνθηκότης διωργανωμένη. Μήτοι εἰς ἅπαντα τὰ πρόσωπα, ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν, δὲν ἐπέβαλλε τὸ μαρτύριον, οὗ ἡμην θύμα; Ἐδίδασκεν αὐτάς ν' ἀπατῶσιν, ἐὰν θέλωσι νὰ ᾧσιν εὐτυχεῖς. Ἄλλως πᾶσαν νὰ παραιτηθῶσιν ἐλπίδα.

Καθ' ἣν σοὶ γράφω στιγμὴν, ἀναμνησκόμεθα ὅτι πολλάκις μετὰ μεσημβρίαν ἐν Παρισίοις διέμεινα μόνῃ ἐν τῷ θαλάμῳ μου, κεκλιμένη ἐπὶ μακρᾶς ἑδρας ἐνῶ περίξ ἐμοῦ τ' ἀντικείμενα βαθμιαίως ἐξηφανίζοντο. Δι' ἐμὲ ἡ στιγμὴ ἐκείνη ἦτο ἡ πικροτέρα. Πολλάκις παρετήρουν ὅτι ἀσυναίσθητως ἔχουν δάκρυα σιγηλῶς, ὡς ἡ μήτηρ μου κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀγωνίας αὐτῆς. Ἄλλοτε πάλιν τὸ αὐτὸ συνέβαινε παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ὠκεανοῦ, κατὰ τὰς ὥρας πρῶινάς στιγμὰς τοῦ μηνὸς Ἰουλίου. Ἡ θάλασσα ἦν κυανῇ, τὰ ἰστιά λευκά, ἡ ἐορτὴ τῆς ζωῆς ἐπεκράτει ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐκ τῶν παραθύρων τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας μου ἐν Τρουβίλλη, παρετήρουν τὸν ὀρίζοντα ἐκεῖνον — καὶ ἐμόναζον οὕτω πλεῖστον καὶ χήρας ἐτι!

Ἦδη νομίζω ὅτι ἀρχεσαι πλέον, φίλε μου, νὰ διαβλέπῃς οἶαι παράδοξοι ἀποφάσεις ἠδύναντο νὰ γεννηθῶσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνῃ, τῇ ἀπλοῦκῃ ἅμα καὶ ρωμαντικῇ, εἰς τὰ μυστήρια τῆς ὁποίας προσεπάθησα μέχρι τοῦδε νὰ σὲ εἰσαγάγω; Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τῆς ἐσωτερικῆς ιδιοσυγκρασίας διετέλουν ὅταν ἐγνώρισαν τὸν Γεράρδον. Συγχώρησόν μοι τὴν ἀληθινότητα, ἣν θὰ σοὶ προξενήσω καλὲ καὶ λεπτὴ Ἠλία μου. Ἐγγίζω τὴν πληγὴν ἐκείνην τῆς ζηλοτυπίας διὰ τὸ παρελθόν καὶ αἰσθάνομαι αὐτὴν αἰμάσσουσαν ἐν τῇ δυστήνῃ καρδίᾳ σου. Ἐὰν ὅμως δὲν ἦμην ἡναγκασμένη νὰ δικαιολογηθῶ διὰ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ σὲ καταστήσῃ ζηλοτύπον, θὰ σοὶ ἔγραφον τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν ἧ, χάριν σου, τίθηναι πᾶσας τὰς δυνατὰς τρυφερότητας, ἃς δὲν θὰ μοὶ εἶναι πλέον δυνατόν νὰ σοὶ ἐπιδαψιλεύσω; Συγχώρησόν μοι νὰ σοὶ εἴπω διατὶ ὑπῆρξα τότε ἀδύνατος τὸν χαρακτῆρα καθὼς θὰ σοὶ εἴπω διατὶ εἶμαι νῦν ἰσχυρά.

Ὁ Γεράρδος μὲ ἡγάπησε καὶ μοὶ τὸ εἶπε μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν ἐνδείξεως σεβασμοῦ ἀπεριόριστου, ὅστις δι' ἡμᾶς τὰς γυναῖκας εἶναι ἡ εὐγλωττοτέρα τῶν ἐκδηλώσεων ἀγάπης. Καὶ πράγματι. Μήτοι δὲν καταδεικνύει ἡμῖν ὅτι παρ' αὐτῷ θὰ συναντήσωμεν διηνεκὴ φροντίδα ὅπως μὴ ποιησῇται κατάχρησιν τῆς ἐφ' ἡμῶν ἰσχύος αὐτοῦ, ἐὰν ποτὲ ἀπεδεχόμεθα αὐτὸν ὡς κύριον τῶν τυχῶν ἡμῶν; Ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἠθικῆς διαδοχικῆς ταραχῆς καὶ ἀποστασίας ἐν ἧ διετέλουν ὑπῆρξα τόσῳ μᾶλλον εὐαίσθητος πρὸς τὸ πάθος τοῦ Γεράρδου ὅσῳ ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἦτο ἐκείνη ἀκριβῶς, ἣν μέχρι φανατισμοῦ ἡγάπων. Τὸν γνωρίζεις καὶ ἡξεύρεις, ὡς ἐγώ, ὅτι εἶναι τίμιος καὶ ὅτι ὁ χαρακτῆρ αὐτοῦ οὗτος διαφαίνεται καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς λεπτοτάταις λεπτομερείαις τοῦ βίου. Ἐβλεπον τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ ἀλλοιοούμενα ὁσάκις ἡναγκάζετο νὰ συνομιλῇ μετὰ τοῦ συζύγου μου, καίτοι οὐδεὶς ἕτερος δεσμός ὤφιστατο μεταξύ ἡμῶν, πλὴν τοῦ πρὸς ἐμὲ αἰσθήματος τοῦ, ἐγὼ δὲ εἰς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ ἀπῆντων διὰ τῶν μᾶλλον κατηγορηματικῶν φράσεων. Ὅσῳ καὶ φανῇ σοὶ ἐξαιρετικὴ ἡ ἱστορία τῶν αἰσθημάτων μου, ὠρκήσθην ὅμως νὰ σοὶ τὴν εἴπω ὁλόκλη-

ρον. Ἡ ἀρχὴ τῆς βαθμιαίας συμπαθείας μου πρὸς ἐκείνον, ὅστις τοσοῦτω σπουδαῖον διεδραμάτισε πρὸς-ωπον ἐν τῷ βίῳ μου, χρονολογεῖται ἐκ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, καθ' ἣν εἶδον διαζωγραφιζόμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ μέγα ἄλγος ἐπὶ τῇ προσφύσει τῆς χειρὸς τοῦ κ. Ὁδρῦ. Ἡ μουσικὴ ὁμοιότης τῶν λεπτοτέρων αἰσθημάτων μου πρὸς τὰ ἐκείνου ἔδειξε τὸν Γερζάρδον εἰς τὰ ὄμματά μου ὡς πρόσωπον ἰδιαίτερον ὅλως ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς τὸ μόνον, ὅπερ ἡρεσκόμην συν-ῆθως νὰ σκέπτομαι. Κατήντησα νὰ θεωρῶ αὐτὸν τὸ μόνον ἀληθὲς ὄν, ὅπερ συνήντησα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Ἐσυνείθισα βαθμυδὸν νὰ συνδιαλέγωμαι μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ δεικνύω αὐτῷ οἷα γυνὴ πράγματι ἤμην. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέ-βη ὁ προτιμώμενος φίλος, ὁ πιστός, ἐκείνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔστρεψα πᾶσαν τὴν ἀγάπην καρδίας συγχρα-τουμένης ἐκ τοῦ κόσμου μόνον διὰ τῆς λεπτοτάτης χορδῆς τῆς ὀδύνης. Κατέστη πρὸς ἐμὲ τόσον ἀναγκαιὸς ὅσον τὸ λοιπὸν τοῦ κόσμου μοὶ ἦτο μισητόν! Διὰ πρώτην φορὰν ἐξῆλθον τῆς ἡθικῆς ἐρήμου ἐν ἣ ἐπὶ τοσοῦτον ἐβασίζομην. Τέλος πάντων τὸν ἡγάπη-σα, ἢ ἐνόμισα ὅτι τὸν ἡγάπων καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ αὔξοντος τούτου πάθους ἡρξάμην νὰ ὀνειρεύωμαι νέαν ὑπαρξίν. Ἀ! ἐάν ἐν σὺ εὐρίσκης ἱκανὸν οἶκτον διὰ τοὺς λυγμούς καὶ προσπαθείας τοῦ νεαροῦ πλά-σματος, ὅπερ δὲν θέλει ν' ἀποθάνῃ, δὲν θὰ ἔχῃς τὴν σκληρότητα νὰ καταδικάσῃς τὴν ὑπέρτατον, ψυχῆς ἀγαπώσης, προσπάθειαν, ὅπως δράζεται τῆς τρυφε-ρότητος καὶ τῆς εὐτυχίας.

(Ἀκολουθεῖ).

Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ.

Ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα, σχεδιογράφημα ὑπὸ Dr Albert Thumb, ὑψηλικοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φραιβούργης· ἐν Φραιβούργῃ 1892. Σχήματος μικροῦ ὀγ-δόου, σελ. 36.

Τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐσχάτως δημοσιευθὲν πονημάτιον τοῦ Γερμανοῦ λογίου κ. Albert Thumb, τοῦ ἄλλως γνωστοῦ καὶ δι' ἄλλων αὐτοῦ διατριβῶν περὶ ζητημάτων τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης πραγματενο-μένων (Ide Beilage zur Münchener Allgemeinen Zei- tung 1891 N. 181, Ἀ θ η ν ᾱ III, 108 κ.ε. καὶ Anzeiger für indogermanische Sprach-und Altertumskunde I, 2), μαρτυρεῖ ἀπαξ ἔτι ἀκριβῆ τῆς νέας ἑλληνικῆς γνῶσιν, ἐπὶ μελετῶν ὑμβριθῶν καὶ σπουδαίων ἐρειδο-μένην. Τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο, ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βᾶσει ἐτέρας διατριβῆς, ἀναγνωσθείσης πρὸ τῆς ἐν Φραιβούργῃ φιλοσοφικῆς σχολῆς, βεβαίως δὲν ἤ-θελεν ἔχῃ ἢν νῦν δικαίως δύναται τις ν' ἀποδώσῃ αὐτῇ σπουδαιότητα, ἂν ὁ συγγραφεὺς ἀνευ ιδίων αὐτοῦ κρίσεων καὶ ἐρμηνειῶν περιωρίζετο ἀπλῶς εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν διαφόρων περὶ καταγωγῆς τῶν Ἑλ-λάνων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν,

ὡς καὶ εἰς ἀπλῆν παράστασιν τῆς νῦν καταστάσεως τῆς νέας ἑλληνικῆς, καὶ ἂν δὲν ἐσκόπει (ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ ρητῶς ἀναφέρεται) ὅπως κινήσῃ τὸ ἐν-διαφέρον περὶ τῆς γλώσσης ταύτης καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ὀδηγήσῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς ἀσφαλεῖς καὶ ὀρθὰς περὶ αὐτῆς θεωρίας. Ἀκριβὲς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἐπιλέγει, ἐστὶ λίαν ἀπαραίτητον πρὸς κατα-πολέμωσιν τῶν διεστραμμένων ἰδεῶν, αἵτινες ὑπὸ ἀδαῶν καὶ ἀνεπιστημόνων κεφαλῶν διαδίδονται ὁ-λον ἐν εἰς τὸ δημόσιον. Ὡς ἐκ τούτου λίαν ἀξίειπαι-νος καὶ πολλῶν συγχαρητηρίων ἀντάξιός ἐστιν ὁ κ. Albert Thumb, ὅτι παρέχει μικρὰν μὲν, ἀλλ' ὡς οἶόν τε ἀκριβῆ καὶ καθαρὰν τῆς νῦν γλώσσης εἰκόνα. Ἀ-ναγνωρίζων τὴν ἀληθῆ τῶν νῦν Ἑλλήνων καταγω-γὴν καὶ ταύτης δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων ὑπερμα-χόμενος, ἐξετάζει ἐν συντόμῳ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλ-ληνικὴν, ἐν δὲ τῷ γλωσσικῷ ζητήματι συντάσσεται τῷ σοφῷ ἀληθῶς καὶ μόνῳ παρ' ἡμῖν εἰδικῷ γλωσ-σολόγῳ κ. Γ. Χατζιδάκῃ, Καθηγητῇ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἀποδεχόμενος μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἡ νῦν δημῶδης ἐστὶν ἡ ψευδὴς ἐξακολούθησις καὶ ἀνάπτυ-ξις τῆς ἀρχαίας Κοινῆς, τῆς οὐσιωδῶς ἐκ τῆς Ἀτ-τικῆς διαλέκτου προελθούσης.

Ἐπιτραπῆτω ὅμως ἡμῖν ἐνταῦθα, τὴν σπουδαιό-τητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σχεδιογραφήματος δικαίως ἐξάρασιν, ὅπως παρατηρήσωμεν ἀπλῶς χάριν τῆς ἀ-ληθείας καὶ τινὰς ἀνακριθείας ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχο-μένας, οἷαι αἱ ἐξῆς :

Ἐν σελ. 2 στίχ. 19 κ. ε. ὁ κύριος Albert Thumb ποιεῖται λόγον περὶ τῆς γενικῆς τῶν Ἑλλήνων λο-γίων τάσεως ὅπως ἀπαρνηθῶσι τὴν δημῶδην αὐτῶν γλῶσσαν καὶ ἀνυψώσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν καθαρότη-τα τῆς κλασικῆς. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ἐξ ὧν γι-γνώσκομεν, φρονοῦμεν, ὅτι οὐδεὶς ποτε λόγιος Ἑλ-λιν, μηδ' αὐτῶν ἔτι τῶν ἀρχαιομανῶν, τῶν αὐστη-ροτάτων τῆς κλασικῆς γλώσσης ὑπερμάχων, ἐξαι-ρουμένων, ἐπεδείξατό ποτε ἢ δύναται ποτε νὰ ἐπι-δειχθῇ τάσιν πρὸς ἀπάρνησιν τῆς δημῶδους, ἥτοι τῆς γλώσσης ἐκείνης, ἣν κατα πρῶτον ἀκούσας ἐξέ-μαθε, καὶ ἐν ἣ ἠνδρώθη, τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣν καθ' ἐκάστην λαλεῖ, καὶ ἐν ἣ τὸ πλεῖστον ἐκφράζει τὰς ἰδέας καὶ αἰσθήματα αὐτοῦ. Περιφρόνησις μὲν βεβαίως καὶ ὑποτίμησις αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀρχαίουςαν νῦν μὲν μεῖζον νῦν δ' ἐλάσσον ἐπεδεί-χθη ὑπὸ διαφόρων λογίων ἐν ἐποχαῖς διαφόροις, οὐ-δέποτε ὅμως τάσις πρὸς ἀπάρνησιν αὐτῆς.

Ἐν σελ. 5, στίχ. 22—23 φαίνεται μὴ ἀποδεχόμε-νος τὴν ἰδέαν τινῶν, ὅτι προσέτι καὶ ἀρχαιότατα ἰνδογερμανικά λείψανα δύνανται ν' ἀνακαλυφθῶσιν ἐν τῇ νεωτάτῃ ἑλληνικῇ. Ἀλλ' ἡμῖν τοῦλάχιστον ὅσον τολμηρὰ καὶ ἂν παρίσταται ἡ τοιαύτη ἰδέα, οὐδαμῶς φαίνεται καὶ παράδοξος, ὡς νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα· διότι εἰσέτι ἀγνωστος καὶ ἀνεξερευνήτος τυγχάνει ὢν ἅπας ὁ θησαυρὸς τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσ-σης· τίς δὲ γινώσκει ἂν αἱ ἀρχαιοπρεπέστεραι καὶ μᾶλλον ιδιόρρυθμοι τῶν νῦν διαλέκτων πρὸς τοῖς

1) Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ ἐλλόγιμος ξένος ἐλληνομα-θὴς φαίνεται ἄγνωστος διατριβὴν τινὰ ἡμῶν ἐπιγραφομένην «Περὶ τοῦ τρόπου τῆς λύσεως τοῦ παρ' ἡμῖν γλωσσικοῦ ζητήματος» καὶ δεδημοσιευμένην ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τοῦ τρίτου ἔτους τῆς «Ἑλλάδος».